

УДК 378.011.3-051:377

**Гриценко Лариса**

ORCID 0000-0003-0366-9386

Кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти,  
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка  
(м. Полтава, Україна) E-mail: grycenko\_l@ukr.net

**Мокляк Володимир**

ORCID 0000-0001-9922-7667

ResearcherID E-9862-2019  
Scopus-Author ID 57218476762

Доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки  
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка  
(м. Полтава, Україна) E-mail: vovchik01071981@gmail.com

## СИНТЕЗ ОСВІТНІХ ТРАДИЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

У статті розглянуто процеси синтезу освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування в закладах вищої освіти. Аналізується взаємодія міжнародних та вітчизняних освітніх підходів, адаптація прогресивних світових практик до українських умов, а також особливості підготовки спеціалістів у готельно-ресторанному бізнесі та туризмі. Дослідження ґрунтується на комплексному аналізі освітніх систем і їх впливу на формування професійних компетенцій майбутніх педагогів, з використанням кількісних і якісних методів аналізу, включаючи порівняльний, історико-педагогічний та системний аналіз. Виявлено можливості синтезу освітніх традицій для оптимізації навчальних програм, забезпечення стійкості і адаптивності професійної підготовки до динамічних змін у сфері обслуговування, а також розробки стратегій впровадження інноваційних технологій у навчальний процес.

**Мета роботи** полягає у дослідженні процесів синтезу освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування в закладах вищої освіти. Аналізується взаємодія міжнародних та вітчизняних освітніх підходів, адаптація прогресивних світових практик до українських умов, а також вивчення особливостей підготовки спеціалістів у готельно-ресторанному бізнесі та туризмі.

**Методологія** базується на комплексному підході до аналізу освітніх систем та їх впливу на формування професійних компетенцій майбутніх педагогів. Використовуються як кількісні, так і якісні методи аналізу, включаючи порівняльний, історико-педагогічний та системний аналіз для розгляду різноманітних аспектів освітнього процесу.

**Наукова новизна** полягає у виявленні та обґрунтуванні можливостей синтезу освітніх традицій для оптимізації навчальних програм, забезпеченні стійкості і адаптивності професійної підготовки до динамічних змін у сфері обслуговування, а також в розробці стратегій впровадження інноваційних технологій у навчальний процес.

**Висновки.** Аналіз зарубіжного досвіду на прикладі країн з розвинутою інфраструктурою гостинності та туризму виявив прогресивні ідеї та особливості підготовки фахівців для сфери обслуговування. Серед ключових характеристик виявлені: гнучкість і мобільність у врахуванні потреб ринку, мультиваріативність навчальних закладів (коледжі, інститути, університети), ступневість підготовки, інформаційна відкритість, динамічність в оновленні змісту освіти, широке застосування новітніх технологій, навчання в умовах реального виробництва.

**Ключові слова:** професійна підготовка, майбутні педагоги, сфера обслуговування, заклад вищої освіти, готельно-ресторанний бізнес.

**Постановка проблеми.** У контексті сучасних тенденцій глобалізації, які сприяють зникненню стабільних кордонів між країнами та культурами, сфера обслуговування переживає значні трансформації. Освітні інституції, зокрема вищі навчальні заклади, відіграють важливу роль у формуванні фахівців, котрі відповідатимуть потребам сучасного суспільства в галузі гостинності. Це вимагає злагодженого синтезу освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів, які навчатимуть нові покоління спеціалістів у цій сфері.

До професійних компетенцій фахівців із гостинності належить не лише знання теорії та практики, але й здатність адаптуватися до різноманітних культурних впливів та відповідати високим вимогам клієнтів. Особливий акцент у підготовці майбутніх педагогів потрібно робити на розвитку їхніх креативних та мобільних якостей, забезпечуючи при цьому стійку компетентність у галузі гостинності. Важливо також зосередитися на вихованні відповідального ставлення до професії, що включає вміння працювати в полікультурному просторі, несучи якісний сервіс без меж.

Постійне самовдосконалення та готовність до освоєння нових знань і підходів є невід'ємною частиною професійної підготовки. Інтеграція національних та міжнародних досвідів у гостинності має стати одним із ключових аспектів навчального процесу. Використання передових практик, обмін досвідом із зарубіжними колегами, а також активне застосування інноваційних освітніх методик дозволять підготувати фахівців, здатних ефективно відповідати на сучасні виклики в галузі обслуговування.

Такий підхід вимагає ретельної роботи з розробки курсів та програм, орієнтованих на практичне застосування знань, критичне мислення та розвиток міжкультурної комунікації, які стануть основою для майбутнього успіху спеціалістів у сфері обслуговування.

**Аналіз основних досліджень і публікацій.** Синтез освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування є надзвичайно важливим аспектом розвитку освітніх систем, особливо у контексті швидкої глобалізації та міжкультурної інтеграції. В Україні значний внесок у дослідження цієї теми зробили такі вчені, як О. Бейдик, С. Попович, О. Любіцева, В. Федорченко, які зосередились на аналізі підготовки кадрів для готельно-ресторанних закладів та туризму, вивчаючи вітчизняний і зарубіжний досвід. Їхні роботи підкреслюють важливість дотримання міжнародних стандартів у підготовці фахівців, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських спеціалістів на світовому ринку.

Подібний інтерес до міжнародного досвіду виявляють І. Зорін, Л. Сакун, Г. Уварова, Т. Сокол, М. Кулініч, які досліджують, як досягнення міжнародної практики можуть бути адаптовані та впроваджені у вітчизняні освітні програми. Їхні роботи вказують на необхідність глибокого аналізу функціонування освітніх систем окремих країн для збагачення вітчизняної педагогічної практики.

Наукові дослідження Є. Бражника, Л. Кноделя, Н. Піроженка, Н. Фоменка, Л. Чорної та інших зосереджені на вивченні особливостей підготовки фахівців для сфери туризму, порівнюючи підходи країн ближнього й дальнього зарубіжжя. Їхні роботи є важливим внеском у формування уніфікованого підходу до підготовки кадрів, що здатні адаптуватися до динамічних змін на ринку послуг.

Значний інтерес викликає аналіз зарубіжних досліджень, зокрема в контексті професійної освіти у Туреччині. С. Усманова, Т. Вар, Х. Доган, Л. Кая, Дж. Колакоглу, М. Корсай, Ф. Ризві, С. Тархан досліджують стандарти освіти для сфери обслуговування, що може служити цінним джерелом для українських освітніх інституцій. Особливо варто відзначити дисертаційне дослідження М. Чикалової, яке зосереджується на організаційно-педагогічних засадах підготовки менеджерів міжнародного туризму в університетах Туреччини. Це дослідження відкриває перспективи для адаптації зарубіжних освітніх методик у вітчизняних програмах підготовки фахівців, що сприятиме зростанню якості освіти та розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності.

**Мета статті** полягає у виокремленні кращих зразків вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців для сфери обслуговування, зокрема у ресторанній справі та туризмі.

**Методи дослідження.** Для досягнення мети статті було використано комплекс методів дослідження, кожен з яких спрямований на глибокий аналіз та оцінку досвіду підготовки фахівців у сфері обслуговування. Перш за все, застосовано метод аналізу наукової літератури, який дозволив систематизувати та синтезувати знання, накопичені вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як О. Бейдик, С. Попович, І. Зорін, Л. Сакун та інші.

Поряд із цим, застосовано метод порівняльного аналізу, який допоміг виявити ключові відмінності та спільні риси між різними системами освіти, зокрема в країнах, як Україна та Туреччина, а також забезпечив можливість ідентифікувати ефективні практики та підходи.

**Виклад основного матеріалу.** У контексті сучасної професійної освіти в сфері обслуговування порівняльний аналіз нормативних документів та досвіду України та інших країн виявляє нагальну потребу в перегляді традиційних підходів до навчання. Це особливо важливо для того, щоб розробити методичні та практичні рекомендації, які враховуватимуть особливості сучасного ринку праці в Україні. Л. Польова, аналізуючи досвід за кордоном, зазначає, що практичний компонент у формуванні майбутніх фахівців сфери обслуговування за кордоном має високий рівень інтеграції з виробництвом та навчанням на робочому місці, що дозволяє поєднувати теоретичні курси з практичними предметами. Проте, як вказує Польова, в Україні в туристичній індустрії все ще характерним є працівник, який багато знає, але мало вміє [7, 172].

Різні підходи до формування професійних компетентностей у зарубіжній освіті вимагають детального аналізу, аби визначити ключові напрями покращення української системи. Європейські країни мають сформовані системи підготовки фахівців у сфері обслуговування, де кожна школа (англійська, німецька, французька) має свої унікальні пріоритети. Важливим аспектом є усвідомлення того, що у Великій Британії, наприклад, система підготовки фахівців готельно-ресторанного та туристичного

бізнесу базується переважно на аудиторних заняттях з високим теоретичним змістом, а практичний компонент реалізується через стажування. Система орієнтована на підготовку фахівців до контрольних, організаційних та управлінських позицій, а не до виконавських операційно-виробничих ролей [3].

Такий аналіз вказує на необхідність адаптації української системи підготовки до потреб ринку праці, з особливим акцентом на зміцненні практичного компоненту навчання та забезпеченні тісного зв'язку між теоретичними знаннями та їх застосуванням на практиці. Таке покращення вимагає комплексного підходу, який охоплює оновлення навчальних програм, інтенсифікацію стажувань та залучення представників галузі до процесу освіти [8].

Синтез освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування вимагає ґрунтовного аналізу різних підходів, які використовуються у навчальних закладах Європи. Німецька система професійної освіти, яка протягом трьох років забезпечує молодим спеціалістам готельно-ресторанної та туристичної галузі значну базу навичок, є прикладом комплексної підготовки. Спочатку молодий фахівець працює на підприємстві для ознайомлення з різними методами роботи, а потім повертається до навчального закладу для вдосконалення професійних умінь та опанування дисциплін, таких як бухгалтерський облік, контроль, робота з кадрами. Це забезпечує чіткий зв'язок між теорією та практикою, підкреслюючи важливість безперервної практичної діяльності [8].

Швейцарська система підготовки кадрів у сфері обслуговування характеризується безперервним розширенням та оновленням дисциплін, які адаптовані для кожного рівня професійної підготовки, а також гнучкістю та послідовністю навчання, що включає введення інноваційних освітніх програм і методів. Водночас, французька система початкової підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах ефективно поєднує теоретичну та практичну базу знань та умінь, що дає можливість підготовки спеціалістів різних кваліфікаційних рівнів. Методика підготовки кадрів у сфері готельного менеджменту реалізується через такі інституції, як Школа готельного менеджменту (ІНТТІ) та Інститут міжнародного менеджменту Ватель-Париж, Паризька школа готельно-ресторанного господарства [5].

Система освіти Нідерландів вирізняється також своїми особливостями у підходах до підготовки фахівців туристичної сфери, де значну увагу приділено стажуванню та практиці. Крім відмінного атестату про середню освіту, абітурієнти повинні мати міжнародний сертифікат із знання англійської мови на рівні IELTS чи TOEFL, що свідчить про високі вимоги до майбутніх фахівців [9].

Особливістю діяльності навчальних закладів, які готують фахівців для сфери готельно-ресторанного бізнесу та туризму у країнах Європи, є гнучкість, багатоваріантність програм навчання, які реалізуються як у стаціонарній формі, так і дистанційно. Такий підхід до освіти відображає здатність адаптуватися до змін умов та вимог сучасного ринку праці, забезпечуючи випускникам компетентності, необхідні для ефективної роботи у сфері обслуговування.

Аналіз європейської системи підготовки фахівців у готельно-ресторанній та туристичній галузі виявляє ряд переваг, що роблять цю систему взірцем для впровадження у професійну підготовку майбутніх педагогів у сфері обслуговування. Однією з ключових переваг є визнання дипломів у всьому світі, що забезпечує випускникам можливість працевлаштування у більшості країн світу. Це створює універсальність у професійному розвитку та кар'єрному зростанні. Практичний досвід, набутий під час високооплачуваної практики, доповнює теоретичні знання, дозволяючи студентам відразу застосовувати здобуті навички на практиці. Високопрофесійна підготовка, яка підкріплюється роботою на міжнародних підприємствах, формує у студентів здатність адаптуватися до різних робочих умов та культурних контекстів. Гнучкість та багатоступеневе навчання, що надає право вибору програми, курсу та тривалості підготовки, забезпечують індивідуалізацію освітнього процесу, що є важливим для задоволення особистісних потреб та професійних аспірацій кожного студента [3; 5; 7].

У контексті Сполучених Штатів Америки, система вищої освіти орієнтована на запити суспільства, що забезпечує її тісний зв'язок з підприємствами та асоціаціями, які беруть участь у корегуванні навчальних планів та визначенні якості підготовки випускників. Це забезпечує актуальність навчальних програм у відповідності до потреб ринку праці. Традиційні форми американської системи підготовки, такі як інтенсивні курси та дистанційні освітні програми, а також постійний контроль успішності, підтримують високий рівень освітніх стандартів. Особливістю американської системи є формування на базі освітніх закладів спеціалізованих відділів працевлаштування молодих спеціалістів, що забезпечує їх інтеграцію у професійне середовище з моменту закінчення навчання [13].

Такий аналіз європейської та американської систем підготовки фахівців може бути інтегрований у синтез освітніх традицій для професійної підготовки майбутніх педагогів у сфері обслуговування. Це включає в себе впровадження гнучких навчальних програм, розширення практичного компоненту, інтеграцію міжнародних стандартів та посилення зв'язку з ринком праці для забезпечення високої якості підготовки та ефективного працевлаштування випускників.

Школи готельного, ресторанного та туристичного напрямку в Туреччині, що є структурними одиницями університетів, славляться високою якістю підготовки фахівців для індустрії гостинності. Підготовка фахівців у цих школах базується на принципі неперервного практичного застосування отриманих теоретичних знань. Особливу увагу приділяють детальному вивченню законодавчо-правової бази сфери обслуговування, а також формуванню навичок міжособистісного спілкування та глибокого

розуміння психології співрозмовника. Це дозволяє студентам краще розуміти потреби клієнтів та ефективно взаємодіяти в різноманітних професійних контекстах.

Тривалі стажування та виробнича практика в реальних умовах робочого процесу сприяють всебічній підготовці фахівців та збільшують їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Система отримання двох дипломів – турецького та від університету-партнера – забезпечує гарантії працевлаштування як в Туреччині, так і за кордоном, демонструючи міжнародне визнання та високу репутацію освітньої програми.

Кожна з таких шкіл має власну базу для організації та проведення практичних занять, де студенти виконують професійні функції, що сприяє практичному застосуванню теоретичних знань в контрольованих, але реалістичних умовах. Це забезпечує комплексну підготовку та розвиток критичного мислення, адаптивності та професійної майстерності [11].

Процес підготовки фахівців у сфері обслуговування в університетах Туреччини реалізується через пристосування професійної системи освіти до вимог середовища та умов функціонування закладів туристичної сфери. Це включає реалізацію дидактичних принципів міжблокової інтеграції, що охоплює блоки базових, фахових, економічних дисциплін, а також застосування принципів доступності, гнучкості, системності, наочності, адаптивності, цілісності, оптимальності та інших. Це сприяє формуванню глибокого розуміння особливостей галузі, а також здатності до швидкої адаптації до змінюваних умов ринку праці та потреб споживачів.

Узагальнення досвіду діяльності навчальних закладів Туреччини в аспекті підготовки фахівців для сфери обслуговування виявило, що основою ефективною підготовки є тісне поєднання теоретичних знань з практичним досвідом. Це забезпечується завдяки інноваційним підходам до викладання фахових дисциплін. Серед них варто виділити комп'ютеризацію навчального процесу, використання електронних підручників, що враховують індивідуальні особливості студентів, імітаційно-ігровий підхід, що включає ділові ігри, та застосування кейс-методу. Також значущим є залучення іноземних професіоналів до навчально-виробничого процесу, дуальність дипломів та надання додатка до диплома про вищу освіту європейського зразка [12].

Розвиток лідерських здібностей студентів і утворення світової мережі-зв'язку з випускниками сприяє ефективному працевлаштуванню. Компаративний аналіз турецького та українського досвіду підготовки фахівців у сфері обслуговування підкреслив доцільність використання прогресивного досвіду зарубіжних університетів щодо запровадження довготривалого стажування у готельно-ресторанних закладах на останніх курсах навчання.

Це передбачає застосування дистанційних форм навчання, засобів індивідуального контролю, презентацію індивідуальних творчих проектів та продуктів. Встановлено, що оптимальне поєднання навчання та практики, наближеної до професійної діяльності, приводить до підвищення рівня готовності до подальшого працевлаштування випускників вищих навчальних закладів за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа». Це стає запорукою їхньої фінансової самостійності та успішного кар'єрного росту. Використання таких підходів може слугувати основою для синтезу освітніх традицій у підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування, сприяючи формуванню компетентних, адаптивних та інноваційно-орієнтованих професіоналів [11; 12].

Системний аналіз комплексу наукових джерел та матеріалів з досвіду роботи в Україні вказує на те, що підготовка фахівців для готельно-ресторанного бізнесу отримала активний розвиток з моменту отримання країною незалежності. За цей час були закладені основи такої підготовки, і з кожним роком зростає кількість навчальних закладів, що пропонують нові програми для сфери обслуговування. Виникає важлива проблема співвідношення теоретичної та практичної підготовки, адже часто через відсутність достатньої матеріальної бази багато дисциплін вивчаються лише на теоретичному рівні. Це створює ситуацію, де молоді фахівці можуть застосувати свої знання на практиці лише після влаштування на робоче місце.

При регіональному аналізі системи закладів, які готують спеціалістів у готельно-ресторанній справі та туризмі, спостерігається географічна нерівномірність. Технікуми та коледжі цієї спеціалізації представлені у 17 областях України, і їхня загальна кількість на 2023 навчальний рік становила 28 одиниць. Найбільше таких закладів зосереджено в Дніпропетровській, Київській, Харківській, Чернігівській та Полтавській областях, тоді як у решті областей представлено лише по одному закладу або зовсім не представлено.

Ці заклади готують молодших спеціалістів сфери обслуговування, а значна кількість закладів вищої освіти різних напрямів і рівнів проводить підготовку фахівців для сфери обслуговування. Випускники вищих навчальних закладів отримують дипломи бакалаврів і магістрів-науковців у галузях гостинності, готельної та ресторанної справи, туризмознавства, музеєзнавства, рекреаології. Це створює значну професійну групу фахівців з обслуговування з різноплановим спектром компетентностей і можливостей для професійного саморозвитку.

Цей синтез традиційних та сучасних підходів до підготовки у сфері обслуговування є критично важливим для формування майбутніх педагогів для цієї галузі у закладах вищої освіти. Вони повинні вміти інтегрувати теоретичні знання та практичні навички, враховуючи особливості регіонального

розміщення та потреби ринку праці, аби ефективно готувати наступні покоління фахівців у готельно-ресторанній справі та туризмі.

В основу підготовки фахівців готельно-ресторанного бізнесу в Україні покладено галузеві освітні стандарти, які визначають ключові аспекти професійного навчання та розвитку. Вітчизняний досвід розробки таких стандартів демонструє, що вони містять перелік трудових операцій, які мають бути виконані в межах певної професійної діяльності, а також пов'язані з ними знання, уміння та навички. Нормативні документи вимагають, щоб стандарт професійної підготовки визначав рівень кваліфікації, зміст професійного навчання, тривалість навчання, систему контролю, навчальні засоби для викладачів і учнів, матеріально-технічне оснащення, кваліфікаційні вимоги до викладацького складу, очікувані результати навчання, а також кваліфікаційні вимоги до випускників навчального закладу.

Наукові джерела вказують на необхідність впровадження у процес підготовки кадрів для сфери обслуговування принципу неперервної освіти, що забезпечує взаємозв'язок декількох освітніх рівнів. Цей підхід дозволяє інтегрувати професійне навчання вже на етапі середньої освіти, де учні ліцеїв чи ліцейних класів паралельно із загальноосвітніми дисциплінами оволодівають основами дисциплін початкової професійної освіти у вибраній галузі. Випускники таких закладів (класів) отримують первинні спеціальні знання з організації обслуговування в готельно-ресторанних закладах, що є фундаментом для подальшого розвитку їхніх професійних компетенцій [7; 9; 12].

Цей підхід до підготовки сприяє створенню системи освіти, яка забезпечує неперервний процес навчання та розвитку, від шкільної лави до професійного зростання у галузі готельно-ресторанного бізнесу. Він також підкреслює важливість синтезу освітніх традицій у професійній підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування, дозволяючи їм формувати глибоке розуміння професії та забезпечувати адекватну відповідь на змінні потреби ринку праці.

У рамках синтезу освітніх традицій для підготовки майбутніх педагогів сфери обслуговування, системний аналіз українського досвіду в галузі освіти показує, що другий рівень набуття професійних компетентностей реалізується в училищах, технікумах і коледжах. Такий підхід забезпечує вступ учнів шкіл з метою реалізації свого професійного покликання і оволодіння професією за соціальним профілем, що дає можливість отримання ступеня і кваліфікації бакалавра (молодшого бакалавра). Третій рівень, який реалізується через вищу освіту, включає сертифікаційне й інтерактивне навчання, підвищуючи професійну мобільність фахівця. За програмами вищої школи реалізуються рівні професійної освіти – бакалавр і магістр. Післядипломне навчання виступає важливим засобом, де особливе значення набуває стажування в сучасних прогресивних закладах сфери обслуговування та підвищення кваліфікації українських і зарубіжних фахівців [10].

Потреба вдосконалення системи професійної освіти в готельно-туристичній сфері України викликана соціальним замовленням суспільства, що змінюється під впливом глобалізаційних процесів в Україні та світі. Вже чітко визначений окремий напрям професійної педагогіки – педагогіка туризму. Теоретичні засади педагогіки туризму розроблені в роботах вітчизняних дослідників, які вказують на постійний розвиток педагогіки і появу нових її напрямів, таких як педагогіка особистості туриста, педагогіка культури, педагогіка туристичної комунікації, педагогіка туризму й педагогіка міжнародного туризму, педагогіка історії туризму, педагогіка соціального туризму, педагогіка туристичної діяльності. Ці напрями розглядають педагогіку туризму як майстерність виховання фахівця для сфери обслуговування нового зразка, що може витримати значну конкуренцію на ринку праці на сучасному етапі розвитку людства. Такий синтез освітніх традицій сприяє підготовці майбутніх педагогів для сфери обслуговування у закладах вищої освіти, допомагаючи адаптувати навчання до змінних потреб суспільства та ринку праці.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», в основу підготовки фахівців у сфері готельно-ресторанного бізнесу було покладено чітке визначення напрямків та спеціальностей. У межах галузі знань 07 «Управління та адміністрування» було затверджено спеціальність 073 «Менеджмент», що включає «Менеджмент туристичного бізнесу». Це вказує на орієнтацію освіти на підготовку фахівців для сфери туризму, які планують займати посади керівників функціональних підрозділів як на підприємствах-виробниках (готельні комплекси, заклади ресторанного господарства, транспортні перевізники), так і на підприємствах-посередниках у туризмі (туроператори, турагенти, турбюро), а також здійснювати кар'єрний рух за управлінськими щаблями в організації.

Одночасно, галузь знань 24 «Сфера обслуговування» включає спеціальності 242 «Туризм» та 241 «Готельно-ресторанна справа», які базуються на технологічних аспектах усіх виконавських рівнів, від суто технічної роботи до частково управлінських функцій в організації. Таким чином, кожна з цих спеціальностей займає свою відповідну ланку на ринку праці: спеціальність «Менеджмент» орієнтована більше на управлінський аспект професії, тоді як «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа» зосереджуються на технологічному аспекті, що зумовлює змістовне наповнення варіантних частин стандартів, розроблених для цих спеціальностей [9].

Такий підхід до синтезу освітніх традицій дозволяє адаптувати навчальні програми до потреб ринку праці та забезпечує формування комплексних компетенцій у майбутніх педагогів сфери

обслуговування. Це сприяє вихованню фахівців, які можуть ефективно відповідати викликам сучасного ринку праці і адаптуватися до швидких змін у галузі готельно-ресторанного бізнесу та туризму.

У контексті синтезу освітніх традицій для професійної підготовки майбутніх педагогів для сфери обслуговування в закладі вищої освіти України, іншим важливим аспектом є інтеграція міжнародних традицій у систему підготовки фахівців готельно-ресторанного бізнесу. Мережа навчальних закладів, створена в Україні, намагається відповідати міжнародним традиціям, що сприяє збереженню та розвитку якості освітніх послуг. Цьому також сприяє прийнята «Концепція кадрового забезпечення туристичної галузі України», яка визначає основні принципи підготовки фахівців для сфери обслуговування, включаючи безперервність і ступеневість освіти, випереджальний характер навчання, єдність теорії і практики, формування загальнолюдських цінностей, міжнародну орієнтацію програм професійної підготовки [6].

Проте, як зазначає С. Гринько, мережа навчальних закладів туристичного профілю не завжди задовольняє потреби ринку, внаслідок чого більша кількість непрофільних закладів вищої освіти отримує ліцензії на підготовку кадрів із спеціальностей сфери обслуговування. Це вказує на потребу в удосконаленні системи професійної освіти в готельно-туристичній сфері, яка має відповідати змінюваним вимогам ринку праці та суспільства [2].

Таким чином, основними завданнями сучасної професійної освіти в сфері обслуговування, зокрема у готельно-ресторанній індустрії, є отримання знань та усвідомлення майбутніми фахівцями особливостей обраної професії для формування їхньої готовності до вирішення професійних завдань, забезпечення фундаментального поєднання наукової, професійної і практичної підготовки майбутніх фахівців, а також удосконалення наукової та професійної підготовки шляхом вивчення та адаптації кращого зарубіжного досвіду. Така інтеграція зарубіжних та вітчизняних освітніх традицій дозволить підготувати майбутніх педагогів сфери обслуговування, здатних відповідати потребам сучасного розвитку галузі.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок** у контексті синтезу освітніх традицій для професійної підготовки майбутніх педагогів для сфери обслуговування в закладі вищої освіти акцентують на необхідності урахування світових тенденцій та прогресивного зарубіжного досвіду, а також вітчизняних потреб у підготовці фахівців готових до професійної діяльності у готельній і ресторанный справі. Основа такої підготовки передбачає розвиток у студентів спеціальних знань, умінь, та якостей особистості, які базуються на професійному ідеалі та моделі особистості професіонала, де представлені як компетентнісні характеристики, так і індивідуальні складники.

Аналіз зарубіжного досвіду на прикладі країн з розвинутою інфраструктурою гостинності та туризму виявив прогресивні ідеї та особливості підготовки фахівців для сфери обслуговування. Серед ключових характеристик виявлені: гнучкість і мобільність у врахуванні потреб ринку, мультиваріативність навчальних закладів (коледжі, інститути, університети), ступеневість підготовки, інформаційна відкритість, динамічність в оновленні змісту освіти, широке застосування новітніх технологій, навчання в умовах реального виробництва. Підготовка фахівців для готельно-ресторанної справи та туризму в економічно розвинутих країнах (Велика Британія, Франція, Швейцарія, США, Туреччина) спрямована на формування компетентної особистості, здатної працювати в полікультурному світовому просторі та безперервно самовдосконалюватися у фаховому середовищі.

Перспектива цього дослідження полягає в аспектах застосування полікультурного змісту і технологій підготовки фахівців спеціальності «Готельно-ресторанна справа» у вітчизняних коледжах та університетах. Важливою є інтеграція в освітній процес сучасних технологій та методик, що дозволять майбутнім педагогам ефективно готувати студентів до професійної діяльності в сфері обслуговування, адаптуватися до мінливих умов ринку та викликів сучасного світу.

## References

1. Александрова С. А., Гаврилова А. С. Актуальные проблемы управления социально-экономическими системами. *Материалы Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Луцьк, 8 грудня 2016 р.)*. Луцьк: Луцький НТУ, 2016. Ч. 4. С. 54–56.  
Aleksandrova, S. A., Havrylova, A. S. (2016). Aktualni problemy upravlinnia sotsialno-ekonomichnomyu systemamy [Actual problems of management of socio-economic systems]. *Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference (m. Lutsk, 8 hrudnia 2016 r.)*. Lutsk, Ukraine: Lutskiy NTU. Ch. 4. 54–56. [in Ukrainian].
2. Ралець Д. С., Подлевська О. М. Реалії та перспективи туристичної індустрії в Україні. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 30 листопада – 1 грудня 2017 р.)*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. С. 307–309.  
Ralets, D. S., Podlevska, O. M. (2017). Realii ta perspektyvy turystychnoi industrii v Ukraini [Realities and prospects of the tourism industry in Ukraine]. *Suchasni problemy i perspektyvy ekonomichnoi dynamiky: materialy IV Vseukr. nauk.-prakt. conf. – Modern problems and prospects of economic dynamics: materials of IV Vseukr. science and practice conf. (m. Uman, 30 lystopada - 1 hrudnia 2017 r.)*. Uman, Ukraine: VPTs «Vizavi». 307–309. [in Ukrainian].

3. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес: реалії і перспективи [Електронне видання]: тези доповідей VI Всеукр. студ. наук. конф. (Київ, 25 березня 2020 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 318 с.  
Hotelno-restoranni ta turystychnyi biznes: realii i perspektyvy [Hotel-restaurant and tourist business: realities and prospects] [Elektronne vydannia]: tezy dopovidei VI Vseukr. stud. nauk. konf. (Kyiv, 25 bereznia 2020 r.) / vidp. red. A. A. Mazaraki. Kyiv, Ukraine: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2020. 318 [in Ukrainian].
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.2003 № 1282-IV. Відомості Верховної Ради України від 26.03.2004. № 13. Ст. 180.  
Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro turyzm» [Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine «On Tourism»] vid 18.11.2003 № 1282-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 26.03.2004. № 13. St. 180. [in Ukrainian].
5. Особливості зарубіжних технологій управління колективами. URL: [https://tourlib.net/books\\_ukr/nechauk114.htm](https://tourlib.net/books_ukr/nechauk114.htm)  
Osoblyvosti zarubizhnykh tekhnolohii upravlinnia kolektyvamy [Peculiarities of foreign collective management technologies]. Retrieved from: [https://tourlib.net/books\\_ukr/nechauk114.htm](https://tourlib.net/books_ukr/nechauk114.htm) [in Ukrainian].
6. Персонал готелю: компетентність і професіоналізм. 2018. URL: <http://www.zlotystandard.info>.  
Personal hoteliu: kompetentnist i profesionalizm [Hotel staff: competence and professionalism] (2018). Retrieved from: <http://www.zlotystandard.info> [in Ukrainian].
7. Польова Л. В. Особливості практичної підготовки фахівців з туризму. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012, № 4 (239), Ч. 2. С. 169–172.  
Polova, L. V. (2012). Osoblyvosti praktychnoi pidhotovky fakhivtsiv z turyzmu [Features of practical training of tourism specialists]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Taras Shevchenko LNU*. № 4 (239). Part 2. 169–172 [in Ukrainian].
8. Сакун Л. В. Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в розвинених країнах світу: монографія. Київ: МАУП, 2004. 399 с.  
Sakun, L. V. (2004). Teoriia i praktyka pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu v rozvynenykh krainakh svitu: monohrafiia [Theory and practice of training specialists in the field of tourism in the developed countries of the world: monograph]. Kyiv, Ukraine: MAUP. 399. [in Ukrainian]
9. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ: Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 2005. 512 с.  
Fedorchenko, V. K. (2005). Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky fakhivtsiv dlia sfery turyzmu [Theoretical and methodological principles of training specialists for the field of tourism]. *Doctor's thesis*. Kyiv, Ukraine: Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinnoi osvity APN Ukrainy. 512. [in Ukrainian].
10. Педагогіка туризму / В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. С. Цехмістрова; за ред. В. К. Федорченко. Київ: Слово, 2004. 296 с.  
Pedahohika turyzmu [Pedagogy of tourism] (2004) / V. K. Fedorchenko, N. A. Fomenko, M. I. Skrypnyk, H. S. Tsekhmistrova; za red. V. K. Fedorchenko. Kyiv, Ukraine: Slovo. 296. [in Ukrainian].
11. Чикалова М. М., Левченко Л. С. Позиціонування Туреччини у сфері міжнародного туризму: порівняльно-педагогічний аспект: навч.-метод. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. 76 с.  
Chykalova, M. M., Levchenko, L. S. (2012). Pozytsionuvannia Turechchyny u sferi mizhnarodnoho turyzmu: porivnialno-pedahohichnyi aspekt [Positioning of Turkey in the sphere of international tourism: comparative and pedagogical aspect]: navch.-metod. posib. Sumy, Ukraine: SumDPU imeni A. S. Makarenka. 76. [in Ukrainian]
12. Чикалова М. М. Організаційно-педагогічні засади підготовки менеджерів міжнародного туризму в університетах Туреччини [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Суми : Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2012. 252 с.  
Chykalova, M. M. (2012). Orhanizatsiino-pedahohichni zasady pidhotovky menezheriv mizhnarodnoho turyzmu v universytetakh Turechchyny [Organizational and pedagogical principles of training international tourism managers in Turkish universities]. *Candidate's thesis*. Sumy: Sum. derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka. 252. [in Ukrainian]
13. Чорна Л. В. Вимоги до змісту та форм підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі в США. *Вісник Черкаського університету*. 2009. Випуск 148. С. 7–12.  
Chorna, L. V. (2009). Vymohy do zmistu ta form pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv turystychnoi haluzi v SShA [Requirements for the content and forms of training of future specialists in the tourism industry in the USA]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Herald of Cherkasy University*. 148. 7–12. [in Ukrainian].

**Hrytsenko L.**

ORCID 0000-0003-0366-9386

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor of the Theory and Methods of Technological Education,  
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University  
(Poltava, Ukraine) E-mail: grycenko\_l@ukr.net

**Mokliak V.**

ORCID ID 0000-0001-9922-7667

ResearcherID E-9862-2019

Scopus-Author ID 57218476762

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,  
Head of the Department of General Pedagogy and Andragogy,  
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University  
(Poltava, Ukraine) E-mail: vovchik01071981@gmail.com

### SYNTHESIS OF EDUCATIONAL TRADITIONS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS FOR THE SERVICE SPHERE

*The article examines the processes of synthesis of educational traditions in the professional training of future teachers for the field of service in higher education institutions. The interaction of international and domestic educational approaches, the adaptation of progressive world practices to Ukrainian conditions, as well as the peculiarities of training specialists in the hotel and restaurant business and tourism are analyzed. The research is based on a comprehensive analysis of educational systems and their impact on the formation of professional competencies of future teachers, using quantitative and qualitative methods of analysis, including comparative, historical-pedagogical and systemic analysis. The possibilities of the synthesis of educational traditions for the optimization of educational programs, ensuring the stability and adaptability of professional training to dynamic changes in the service sector, as well as the development of strategies for the introduction of innovative technologies into the educational process have been identified.*

**The purpose of the work** is to study the processes of synthesis of educational traditions in the professional training of future teachers for the field of service in institutions of higher education. The interaction of international and domestic educational approaches, the adaptation of progressive world practices to Ukrainian conditions, as well as the study of the peculiarities of training specialists in the hotel and restaurant business and tourism are analyzed.

**The methodology** is based on a comprehensive approach to the analysis of educational systems and their impact on the formation of professional competencies of future teachers. Both quantitative and qualitative methods of analysis are used, including comparative, historical-pedagogical and systemic analysis to consider various aspects of the educational process.

**The scientific novelty** consists in identifying and substantiating the possibilities of the synthesis of educational traditions for the optimization of educational programs, ensuring the stability and adaptability of professional training to dynamic changes in the service sector, as well as in the development of strategies for the introduction of innovative technologies into the educational process.

**Conclusions.** Analysis of foreign experience on the example of countries with developed hospitality and tourism infrastructure revealed progressive ideas and features of training specialists for the service sector. Among the key characteristics identified are: flexibility and mobility in taking into account the needs of the market, multivariability of educational institutions (colleges, institutes, universities), degree of training, information openness, dynamism in updating the content of education, wide application of the latest technologies, training in real production conditions.

**Keywords:** professional training, future teachers, service sector, higher education institution, hotel and restaurant business.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Цина А. Ю.